

Josef ZIMOLA, *Relátoři českých zemských sněmů před propuknutím stavovského povstání*, České Budějovice 2020 (= bakalářská práce, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), 105 s.

Posudek oponenta bakalářské práce

Bakalářská práce Josefa Zimoly se řadí k rozpravám věnujícím pozornost českým zemským sněmům na sklonku předbělohorské doby. Na rozdíl od obsahu sněmovních jednání, na něž se koncentrovala většina dosavadních prací, ve své studii upřel pozornost na urozené osoby, které se jich účastnily v letech 1616 a 1617. Za využití přístupů prozopografické metody se zaměřil na jejich majetkové zázemí, zastávané úřady na různých úrovních soudobého politického systému či u panovnického dvora, konfesní orientaci, příbuzenské vztahy a literární mecenát. Výsledkem důkladné analýzy je objemná studie, která svým rozsahem, ale zejména shromážděnými informacemi překračuje nároky obvykle kladené na tento typ studentských kvalifikačních prací.

Prologem bakalářské práce je obvyklý úvod, v němž Josef Zimola objasnil výběr tématu i vlastní badatelský postup spočívající ve vícestranné analýze šlechtických relátorů, kteří se účastnili obou posledních zemských sněmů před propuknutím stavovského povstání. Již z úvodního výkladu je zřejmé, že student se o poznání lépe cítí tam, kde může analyzovat danou množinu osob a dohledávat k nim potřebné informace, které vyhodnocuje přehledně a srozumitelně. Naopak úvodní odstavce, snažící se na minimálním prostoru hodnotit metodologické přístupy k předbělohorskému období českých dějin, považuji za zcela zbytné. Jediná drobná připomínka k úvodnímu textu souvisí s heuristickou základnou Zimolova výzkumu, který se opírá o dva kvaterny desk zemských stavovských, v nichž se nacházejí seznamy relátorů obou sněmů. Jejich „artykule“ přitom vyšly tiskem (Knihopis K00372 a K00373, digitalizováno na stránkách Národní knihovny v Praze).

Následná kapitola představila české zemské sněmy v předbělohorské době. Kompilativně pojatý výklad, opírající se o znalost širokého spektra literatury i edici písemností souvisejících s konáním českých zemských sněmů, si postupně všiml zemského sněmu jako instituce stavovské politiky, způsobu sněmovního jednání a spíše příkladově i jejich obsahové náplně. Výrazně lépe vyznívá výklad o obou zkoumaných zemských sněmech z let 1616 a 1617, z nichž druhý jmenovaný je v české historiografii spojován s „osudovou“ volbou Ferdinanda Štýrského českým králem. Obě sněmovní jednání Josef Zimola zdařile zasadil do kontextu vlády Matyáše Habsburského v Království českém, která byla charakteristická mezikonfesním napětím.

Připravenost k vlastní badatelské práci student prokázal schopností pracovat s literaturou, z níž vycházel v předchozím výkladu, ale zejména analýzou šlechtických relátorů, jež tvoří vlastní jádro předkládané bakalářské práce. V případě majetkové analýzy Josef Zimola vycházel z dochovaných berních rejstříků, s jejichž výpovědní hodnotou pracoval kriticky a uvážlivě. Stejný pramen využil i při identifikaci krajské příslušnosti relátorů, ovšem jeho úvahy o zastoupení vyšší a nižší šlechty sestavené podle jednotlivých krajů jsou již problematičtější. Kromě pánů vlastnicích panství v různých částech země je to způsobeno také rozdíly v poměru mezi majetky pánů a rytířů v jednotlivých krajích, z nichž některé byly více „panské“ a jiné zase „rytířské“.

Nejvíce otázek vyvolání snaha o identifikaci náboženské skladby relátorů. Není to dáno autorovými schopnostmi, ale hlavně stavem historického poznání, které v této oblasti významně zaostává za jinými sférami šlechtické každodennosti. Je to samozřejmě podmíněno komplikovanými dobovými konfesními poměry, v nichž je přiřazování jednoduchých nálepek typu „luterán“ značně problematické. Nejednoznačnou pomůckou se ukazují být trasy studijních cest, které mohly být ovlivněny více faktory, mezi nimiž se pochopitelně objevovaly i náboženské důvody. Bohužel Kateřina Schwabiková, s jejíž studií Josef Zimola pracoval, do otázky jasno nevnesla, proto bych mu doporučil, aby příště raději pracoval se staršími přehledy studentů jednotlivých zahraničních univerzit, a to se stejnou opatrností, jako v případě berních rejstříků. Také bych studentovi poradil, aby se vyvaroval se sousloví „reformovaná náboženství“ (s. 44), neboť slovem „reformovaní“ se obvykle rozumějí stoupenci švýcarské reformace. Rovněž slova „protestanté“ (s. 46, 52) označující politickou linii německé reformace bych se pro české prostředí snažil vyvarovat.

Vzhledem k publikovaným soupisům osob působících na různých úrovních soudobého mocenského systému království i seznamům dvorských osob vyznívá o poznání lépe výklad o politické činnosti relátorů. To platí i o jejich kulturních zálibách, především literárním mecenátu, jehož zařazení do analýzy není ale přesvědčivě vysvětleno. Naopak možná více pozornosti by si zasloužily pokrevní i nepokrevní příbuzenské vztahy, které byly pro utváření politických uskupení mnohem důležitější, neboť jejich vnitřní soudržnost často posilovaly právě sňatkové aliance.

Předkládaná bakalářská práce je důkladnou analýzou urozených osob, které se v letech 1616 a 1617 účastnily českých zemských sněmů. Ukázala přitom na klíčovou roli katolické vyšší šlechty, která dokázala zastínit politicky i konfesně nejednotnou nekatolickou stavovskou opozici.

Jiří Zimola si zvolil zajímavý a současně badatelsky nosný směr výzkumu. V budoucnu se podle mého názoru může vydat směrem k analýze časově rozsáhlejšího souboru, který by u relátorů z delšího období dokázal shromáždit obdobné údaje jako v posuzované rozpravě, případně je obohatil o další témata (např. další typy mecenátu). Druhou cestu nabízí kratší úsek v délce několika let, v němž by autor zjištěné údaje mohl obohatit o poznatky z korespondence a dalších pramenů. První zmíněný přístup by tak byl v podstatě prozopografickou analýzou politicky aktivních pánů a rytířů v předbělohorské době, zaměřil by se na prvky daného systému v delším časovém úseku. Druhá možnost pak vybízí k hledání odpovědi na otázku, jak takový systém (samozřejmě v kratším časovém období) reálně fungoval. Stranou takového (druhého) výzkumu by pak patrně neměla zůstat ani královská města a jejich politicky aktivní zástupci, o jejichž roli v politické komunikaci těsně před propuknutím stavovského povstání se předkládaná práce nezmiňuje.

Předkládanou bakalářskou práci Jiřího Zimoly s potěšením doporučuji k obhajobě a doporučuji hodnotit **v ý b o r n ě**.

Jindřichův Hradec, 4. červen 2020

doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.